

СКОРОТЧА.

(Courier.)

Число 39.

Четвртакъ 12. Новембра 1842.

Год. I.

О вѣкъ златный! о мила времена!
О веселя и сладке радости!
Сеј бѣ в наша избавлѣна:
Блага жела одѣ наше младости!

Доснѣй.

У славу

Иѣгове Свѣтлости

АЛЕКСАНДРА КАРАЂОРЂЕВИЋА

Сербіє Княза.

Самовольность гди с' гнѣздила грозна,
Гдѣ слобода трута бѣ съ правдомъ:
Ту веселыњъ глядамъ садъ окомъ
Србскій животъ, — поля пуноросна.

Слава рече. У томъ майка мила
На Врачару спази юначкомъ
Скупъ у руви людства воячкомъ;
Ближе сматра; — съ радосну љузрила:

Одѣ Авале гдѣ Србске витези
Холость ништећ — гласа дигу кликъ.
„Круно владе Александра реси!“ —

Србске среће мили данци сваћу!
Надѣ Сербомъ неба бдје листъ! —
Иivotъ, здравље Караджорђевићу! —

II.

СЛАВА И ХРАБРОСТЬ
ПРЕСВѢТЛОСТЬ

Дома Австрійскогъ приликомъ кре-
стоносногъ похода.

(продужено)

Срокъ первомъ овомъ у Палестину по-
ходѣ бѣде отъ союзены князева, по совер-
шению жатве, за 15 Августъ 1096 л.

предѣленъ ноПѣстыникъ Петаръ изъ сѣвер-
не Францѣске, изъ Пікардійскогъ града
Амьнса рођенъ, преиспѣнѣнъ жаромъ bla-
гочестія, нехтѣде дочекати шпредѣленногъ
срока, већ јоштъ у пролеће крене скро-
ро одѣ 100,000 людій состоеній се походъ
предавши управление надъ ныма нѣкомъ
Францѣскомъ сердарѣ Валтерѣ одѣ Нем-
аништъ такш названомъ одѣ многи свои
недоскѹдица. Дошавша чета ова у Кон-
стантіопль, бѣде одѣ Цара Греческогъ у
малѣ Асію чрезъ ускостъ мора таки
преведена. Тамш кое одѣ Трака го-
нѣни, кое одѣ кѫжне болести, и про-
чи неволя, такш силниш изгинѣ, да съ
претераномъ ревностіо дышћи Петаръ
сдва съ три хиљде моди натрагъ у
Константіопль вратитисе устано бѣде,
Приспѣ садъ већ и одѣ князева опредѣ-
лено у походъ време. Подигнese Гот-
фридъ Буљонъ (Bouillon) Немецкогъ Цара
Хайнриха Четвртогъ ближній сродникъ
съ 80 хиљда пѣшака, и 10 хиљда Конѧника
и братъ нѣговъ Балдвинъ (Balduir), и стига
срећишу у Константіопль къ Цару Алек-
сандру. Тѣ и прочи кназеви Европейскіи
дочекаю: Хуго (Hugo) братъ краля Фран-
цѣскогъ, Графъ Раймундъ одѣ Тулусъ
(Toulouse)) зејзъ Робертъ Нормандій-
скій, братъ краля Енглескогъ, Робертъ
Графъ Фландрійскій Боемундъ (Boemund)
кназъ Тарентийскій изъ долиѣ Италіе, са-

своимъ сродникомъ Танкредомъ. И такъ совокѣшивши се преѣхъ у Асію съ 300.000 войника, кромъ жена дѣце, слѣгъ и Калѣера.

Сдва у мѣсецѣ Маю 1099, слѣдователнш три године после исхода изъ Европе, зачинѣ союзени князеви кодъ града Антіохіе у Суріи съ Селджѣымъ (Турциама) бити, и срећни отмѣти Антіохіо Туръ и Сіонъ и Аккрабъ, у оно време крѣпке градове, и мало Палестине пристанище Іаффа. Ісліа 6. увиде Европейцы съ нѣкогъ холма градъ Іерусалимъ. Сви у гласъ повичѣ: Іерусалимъ! — Ісліа 14. учине союзници общій юришъ на градъ Іерусалимъ, и 15. шевое. Готфрідъ сродникъ Нѣмецкогъ Цара ускочи первый съ свое ратоборне кѣле у градъ и отворивши градска врата, припаднѣ къ гробу Господнѣмъ, благодаривши мъ, што имъ въ способствовао таکш славиши побѣдити непріятеля имена Господнѣгъ. Сдинодушни сви князеви изберу Готфріда за краля Іерусалимскогъ; *) но онъ отрицаоћисе у ономъ градѣ зладнѣ крѣнѣ носити, у комъ въ Спаситель свѣта терновнымъ вѣнцемъ увѣнчанъ страдао, отбаци тѣтѣлѣ краля и назове себѣ „Запитителъмъ Града Господнѣгъ.“ — 1100 л. 18 Ісліа умре Готфрідъ у Палестини, и штави свою отъ Тѣрака юштъ сији нападанѣ державѣ сродномъ (затѣ Балдінѣ).

После ове лепе побѣде не проїхъ ни 40 лѣта, кадъ се Тѣрци опеть починѣ около Палестине бѣнити и Христіане тамошнѣ робити. Замоле Пелестинскіи Христіани Папъ за помоћь. Ходатайствомъ овога рѣшише 1147 л. Конрадъ Царь Нѣмецкій, и Лѣдвікъ VII, Краль Францѣскій, са 200000 избране войске похи Светой Земљи у помоћь. Ови и отъ

Петра Пустыника и отъ Готфріда горе проїхъ. Греческій царь Константінъ Мономахъ отрекао се давати имъ разн. Предусретне ій као непріятелѣ, и преда ій безъ икакве помоћи у Асіи Турцима у рѣке. Ови нещастни Кралѣви кадъ већ и у Палестинѣ стиги, лоша ій срећа послѣжи. Іерусалимскіи Христіани съмњиоћи, аки бы ови западни князеви собственнѣ користь свою тѣ тражили, не пріиме ій найлюбезніе. Свако съ имъ предпріятіе осећавали тако, да съ и Конрадъ и Лѣдвікъ принуждени были безъ икаквогъ успѣха патрагъ вратитисе. И за то што съ Градъ Іерусалимъ видѣли, да є стотине хиљада людій животъ своимъ платити морадоше.

(коначъ слѣдує)

БРАКЪ У ЕНГЛЕЗСКОЙ.

Читамо кадкадъ у Новинама, да у Енглезской мужъ жену свою продати може. Многи мысле, да є то тамо по закону свободно; али то ніе тако. Та скаредностъ вуче почетакъ свой изъ стародревногъ времена и случава се весма редко и то кодъ найпростіега пуха. Поліца се труди до дуне соблазну томе на путь стати; но простъ народъ никако не да са свимъ искоренити тога обычая.

Трговина се та у Енглезской зове Hornmarket, т. е. рожный или рогатый вашаръ. Овай вашаръ свагда је слѣдство предходивши потайны домаћи радостій; т. е. ако мужъ осети, да му је жена невѣрна (као што се обично говори, рогове му наметнула) то се међу њима роде диншуте, свађе и тученja. Шайпосле бракъ имъ постане несносанъ, те се сложе на найлагашій разстанка начинъ — продато. Мужъ отведе жену о уженцуету око врата, па ю веже међу продаваему рогату марву. Любовникъ је већ на опрезу пакъ ето ти га одма ту. Мужъ викне цену, обично неколико шиллинга (шиллингъ је 30 кр. сребра), а овай обећа нешто

*) Зато се Імператоръ Австрійскій и до данасъ Кралѣмъ Іерусалимскимъ именує.

мало више, па готовъ посао. Купацъ тай плати цену, изведе жену о ужету изъ гомиле, одреши є, и со тымъ є већи човъ бракъ заключенъ, и со бракъ правиланъ, изъ когъ се и деца за законна држе.

Приликомъ овомъ да юшти пробеседимо о чуднома брака обычайма у Енглеској:

По некомъ уставу, 1753. донешеномъ, свакій младињь одъ пуны 14. година може у Енглеској већи Баронъ (тако се тамо зове мужъ) постати; а свака девойка после 12 свое године удатисе. Кадъ бы се пре тога доба бракосчетали, тије се могу разгавити безъ свакога процеса. То исто може быти и съ онимъ бракомъ, које пре 21. године безъ соизволенія отчина, или ако є отацъ умро, материна или туторова састављиње.

У Шотланду је Пресвтеријанска церква, којој је ко правилности брака доиста, ако се мужко и женско предъ сведоцима изјасне, да су мужъ и жена. То се најчешће догађа на граници Енглеској у Шотској Грофіји Думфрејзу у Гретна-регну где отзаманде Несвештеници венчавају. Јосиф Пайлай, кој је 1814 у 80. својој години умро, венчао је и њеброене. Люди су га Ковачемъ звали, по свој прилици зато што је залюблјене окивао; ћркви код ње насе Србала се говори: Оковао сам се съ ньомъ, оболовала сам се съ ньимъ. Пайлай тай био је иначе продаја дувана. Онъ је имао срећу и два велика Канцлера Енглеска венчати. И садашњији такође тај тамо венчавач Линтонъ зовесе Ковач, кој, као што се говори, сваке године венча 50 — 60. париј, свакиј париј по 15 гвінеа (157. фор. у сребру — да красне венчанице безъ свитка!) — Линтонъ издае формална свидѣтелства сверху совершеногъ чрезъ себе венчания, и та имају на суду пуну важност. Тай истый Линтонъ венчао је такимъ начиномъ Неапо-

литанскогъ Принца отъ Капуе са лепомъ Миељ Пенелопомъ год. 1836.

ВОЛТЕРОВЪ САНЬ.

Славный Волтеръ пошаље једанпутъ свога служитеља ко мѣстномъ проповѣднику, кога је једанпутъ слушао проповѣдати, и замоли га лепо да се потруди къ њему доћи. Овай радостанъ и весео, што га је тај славный Филозофъ те чести уздостојо, одма дође. После обичногъ поздрава, замоли га Волтеръ, да бы се на њега смиљовао и њему једну предику држао. „Я већи више ноћи сна немамъ, рекне Филозофъ, мыслимъ да ћу поредъ ваше предике моћи заспати што ми се пре две Недеље у цркви, дододило, кадъ сте предиковали.“ Проповѣдникъ нађе се увређенъ овомъ нефилозофскомъ шаломъ, и отиде срдигъ. Но после овогъ догађаја нје тако проповѣдао, да народъ успава —.

Косма Стојаковић

Учитель Верашкиј.

ГЛАСОНОША.

По вѣстма изъ Вршца Нѣг. Высокопр. г. Архи-Епископъ и Митрополитъ изволили су Высокопречестиј. г. Андреј одъ Шакобејтъ, Архимандрита монастира Месића (*) за свогъ Мандатаріј у Дјецези Вршачкој поставити; не пакъ за Администратора, како Народне Новине одъ 8. Нов. веле, ћркв. Администратора само Ильја ц. и кр. апост. Величество погласу Решкунта §. 20 назнаменовати право има.

Пречестиј. г. Андреј Шагуна, А. Е. М. Протосинђелъ, постао је Архимандритъ хоповскij, заједно и најстарији Учитељ Вогословија у Вршцу, као такођеръ и надзиратель тамошње епископске резиденције.

Пешта 9. Новем. п. ст. Колико добра слога грађана произвести може, особито кадъљубовь према ближњимъ руку помоћи захтева, — већма је познато, него дабы ми одъ потребе было обширина о томъ наводити доказивани. Но чини

*) А не Златица, како Народне Новине рекоше; Златица је монастиръ за себе, и има свогъ Игумна.

мисе да никадъ и никдѣ милостиво дародаваи ћ гра-
ђана ни е толико прошено и чинѣно, као у наше-
добра у изображеніемъ местима, где се човечество у
свакомъ створено, кое на себи печатъ образа
и подобія божіегъ иоси, почитуе и уважава.—
Оваквомъ побудомъ одушевљени Пештаници пре-
године заведу једно дружтво, кое ће милостиву ку-
пинти на заведенї болнице и еячки сыроти-
чадій. И текъ што се ова човеколюбива намера
разгласи, а већ са свы страна хитро є и богатырь
и потребни грађани по могућству вольну жертву
на то племенито теженї принести. Кај скоросе не-
колико тисућа форинти скуни, и тако се замоли
овдашњији магистратъ да бы целу стварь као публич-
ни аманетъ пријмити, чувати и руководити хтео.
То се и учини, и тако единствена любовь преобрази
ее у общту светыню. Међу тимъ, да бы јоштъ
брже ово предузимаш главну цѣль свою постигло,
одреди се један одборт, кои у име човечства позове
публикумъ, да бы — мајко малым даровима, осо-
быто какъ женскимъ рукodelьнимъ пословима и
другимъ драгостима, съ новај у помоћ притеоко-
кои се дарови преко лутрије на балу на то одређе-
номъ изнгарати ишају. На скоро преко 3000 пред-
мета одъ веће мање цене човеколюбиво чувство,
грађана (особито лепотица) дарива, на кои
изнграван ће 50. тисућа коцки (по 1. фор. сребра) буду-
на све стране наше државе у разпродају послата. Јуче
е пакъ реченији баљ држанъ и, вученї лутрије из-
вршено, где је главна прва коцка — поклонъ светле
кнегињи Гражалковићке — драгоценость од 6000. фор.
б. в. добила. Осцимъ ове главне коцке јоштъ су
преко тројстотине нумера различне ствари добиле,
но — колико је познато — млоги имаоци тай трефера
опетъ су добијене предмете поклонили томе ближ-
њелюбивоме заведеню. Баљ је врло лепъ быо, јеръ и
покрай велике цене уходка (1. фор. сребр.) градно
е число кое човеколюбивы походители кое пакъ
жельни играџи и играчица скунило се на ову ве-
селу свечаность, где су троја региментске банде
безъ одноја чакъ до самога ютра свирале, па тако
једне ва игранї, а друге на важност и племени-
тость намере, (сбогъ кое се та иста свечано-
сть држи) опомниша съ налогомъ, да творцу
молитве, што ји је уређео веде веселити се а не
онде у заведеню тужити. — Приходакъ је дакле
знатиљ быо, и зато је по жельи публикума одре-

ђено, да се сутра обновљаји веселя — као поју-
тари — опетъ за 1. фор. ср. држи, и доходакъ
јоштъ већма уложи. Да бы пакъ руководећи од-
боръ овога заведеня духу времена и местнимъ о-
количинама сходно одговорио, дао је обзанија, да ће узъ свирку и игранї певанјемъ и декламацијама
госте веселити и различнимъ јелима и посласти-
цима частити — све само за уходну плату
а на помоћи пејачки сыротица. **В. К.**

ПУТЬ ПО СВѢТУ.

(Машини за сатъ.) Иакој садја у Лон-
дону изнашо је једну машину, коя сама по себи на-
дање 300. сатиј направити може. Найискуснији сад-
џије припознали су, да се овимъ начиномъ савр-
шеніји сатови правити могу, него досадъ што су
се правила; притомъ су одвећејти. Владије,
кое је Генералъ — Прокуратора пасало, да стварь
извиди, жељи ово изобрѣтење у таиности да сачува,
а енглеска те струке индустріја нада се, да ће сред-
ствомъ ове машине она сама једна одъ сатиј фабри-
ка на свѣту быти.

(Тужба изъ Енглеске.) Једне енглеске
Новине у најжалостнијимъ израженијима изјављую-
туку свою о излишности новаца, коя садј
у Лондону влада. Капигали се на врло малый ин-
тересъ дају, и јоштъ никакве нема надежде, да ће
се то неизлечимо станови промѣнити; јербо одъ и-
колико веће мѣсеціј, уносъ новаца непрестано
се умножава. Како бы мы ради ову срећну нужду
тришили, коя енглеске трговине станови тако яко
смућава!

(Етикетъ, — мода —.) У Единбургу и у свимъ
другимъ градовима, кое је енглеска краљица у свомъ
путовању крозъ Шотландију посетила, ни једна
особа, коя је предъ њу изашла, на десной руци
није рукавице имала. То је по етикету!

НОШИВО.

Въ образомъ Ч. 15.

У 36 бр. Скорочече: искуетва-искуства, стр.
219 редъ другиј лин. 12 учениј треба избрисати,
веће-наје, народно-народно, драгатрага, славенск-
славенски; у 37 бр. будићи-будући, почнателя-
почитателя, повѣрији-повѣренјимъ, уша-душа; у
38 бр. умоту Angelegenheit - Angelegenheit, итд.